

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U000783

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 02-04-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Яблунівський Артур Володимирович

2. Artur V. Yablunovskyi

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0003-8896-900X

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 054

Назва наукової спеціальності: Соціологія

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Соціологія

Дата захисту:

Спеціальність за освітою: Соціологія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 12642

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Код за ЄДРПОУ: 02066747

Місцезнаходження: проспект Науки, Дніпро, Дніпровський р-н., 49045, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Код за ЄДРПОУ: 02066747

Місцезнаходження: проспект Науки, Дніпро, Дніпровський р-н., 49045, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 04.51.23, 04.51.43, 04.51.51

Тема дисертації:

1. Українська національна ідентичність в практиках конструювання: модуси трансформації в актуальних реаліях
2. Ukrainian National Identity in Construction Practices: Modes of Transformation in Contemporary Realities

Реферат:

1. Дисертація присвячена з'ясуванню впливу практик конструювання на українську національну ідентичність в актуальних реаліях. Для цього докладно розкривається роль та практики ключових суб'єктів національного конструювання, таких як держава, партії та елітарні групи, організації громадянського суспільства, медіа, мережі інтелектуалів, релігійні організації, зовнішні суб'єкти та родина. Автор простежує історію конструювання української національної ідентичності від 1991 року до нинішнього часу з особливим акцентом на те, як російська агресія вплинула на цей процес. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що полягає у концептуалізації феномену української національної ідентичності як простору культурно-символічних значень, що утворюється в конкретних практиках й соціокультурних контекстах конструювання. Найбільш значущими здобутками, що конкретизують новизну наукової праці, є такі: Вперше:

визначена специфіка української національної ідентичності як дискурсивного конструкту, що гуртується навколо таких «вузлових точок» як «мова», «історія», «культура» та «зовнішня політика», за визначення яких точиться символічна боротьба. Виявлено, що символічна боротьба відбувалась між двома проектами конструювання української національної ідентичності: «центрально-європейським» та «пострадянським», кожний з яких встановлював власні правила і коди інтерпретації зазначених «вузлових точок»; на підставі евристичних принципів соціального конструктивізму і теорії дискурсу виявлена специфіка української національної ідентичності як простору прагматичної активності різних «зацікавлених» суб'єктів, які мають різні інструментальні можливості в легітимації маркерів української національної ідентичності.

Охарактеризована роль таких суб'єктів як держава та сукупність її інститутів, політичні партії та елітарні групи, організації громадянського суспільства, медіа, мережі інтелектуалів, релігійні організації, іноземні суб'єкти та родина; на підставі соціокультурного аналізу з'ясовані контекстуальні умови практик конструювання української національної ідентичності до початку російської агресії. Встановлено, що протягом всього цього періоду відбувалась символічна боротьба між прихильниками «центрально-європейського» і «пострадянського» проектів національного конструювання, жоден з яких не міг отримати ідеологічну гегемонію в суспільстві. Причина цього полягала у відсутності достатньої політико-адміністративної та символічної влади у представників кожного з цих проектів; з'ясовані основні трансформації, що сталися з українською національною ідентичністю та практиками її конструювання після російської агресії 2014 року та повномасштабного вторгнення 2022 року. Доведено, що ці події створили структуру можливостей для отримання гегемонії «центрально-європейським» проектом національного конструювання. Інструменталізувавши масове несприйняття дій Росії, представники цього проекту змогли отримати достатню політико-адміністративну та символічну владу та поширити в суспільстві своє бачення ідентичності; розкриті особливості державного (офіційного) конструювання української національної ідентичності в актуальних реаліях на прикладі аналізу практик Уповноваженого з захисту державної мови та Українського інституту національної пам'яті. З'ясовано, що діяльність мовного омбудсмена та УІНП направлена на створення «правильного» українця, що був повністю україномовним та підтримував «національно-визвольний» історичний наратив. Це мало б створити символічний кордон перед всім російським та забезпечити високий рівень лояльності громадян до своєї держави. Виявлено, що ключові практики мовного омбудсмена полягають в здійсненні всебічного контролю за мовною поведінкою громадян в всіх сферах суспільного життя та моніторингу скарг на порушення. УІНП же акцентує увагу на досягненні ідеологічної гегемонії, для якої він проводить та приймає участь в культурних заходах, здійснює діяльність в сфері культури, створює рекомендації та експертні висновки. Удосконалено: типологію основних теоретико-методологічних підходів до вивчення національної ідентичності в соціо-гуманітарному знанні. Основний акцент зроблений на висвітленні особливостей сучасних конструктивістських підходів; розуміння історії вивчення української національної ідентичності у вітчизняній науці. Виявлені характерні риси та вплив соціального контексту на дослідження цієї теми; Набули подальшого розвитку: класифікація основних суб'єктів, причетних до конструювання національної ідентичності. Підкреслена ключова роль національної держави в цьому процесі. систематизація ключових інструментів та пов'язаних з ними практик.

2. The dissertation is devoted to elucidating the impact of construction practices on Ukrainian national identity in contemporary realities. To this end, the role and practices of key agents of national construction—such as the state, parties and elite groups, civil society organizations, the media, networks of intellectuals, religious organizations, external actors, and the family—are examined in detail. The author traces the history of the construction of Ukrainian national identity from 1991 to the present, with particular emphasis on how Russian aggression has influenced this process. Scientific novelty lies in the conceptualization of the phenomenon of Ukrainian national identity as a space of cultural and symbolic meanings that is formed within specific practices and sociocultural contexts of construction. The most significant achievements that specify the novelty of this research are as follows. For the first time: the specificity of Ukrainian national identity has been defined as a discursive construct that is structured around such “nodal points” as language, history, culture, and foreign policy, the definitions of which become the subject of symbolic struggle. It has been revealed that this symbolic struggle

takes place between two projects of constructing Ukrainian national identity – the “Central European” and the “post-Soviet” projects, each of which establishes its own rules and interpretative codes for these nodal points; based on the heuristic principles of social constructivism and discourse theory, the specificity of Ukrainian national identity has been revealed as a space of pragmatic activity of various “interested” actors who possess different instrumental capacities for legitimizing the markers of Ukrainian national identity. The role of such actors as the state and its institutional system, political parties and elite groups, civil society organizations, the media, networks of intellectuals, religious organizations, foreign actors, and the family has been characterized; on the basis of sociocultural analysis, the contextual conditions of practices for constructing Ukrainian national identity prior to the beginning of Russian aggression have been clarified. It has been established that throughout this period a symbolic struggle took place between supporters of the “Central European” and the “post-Soviet” projects of national construction, none of which was able to achieve ideological hegemony in society. The reason for this lay in the lack of sufficient political-administrative and symbolic power among the representatives of each of these projects; the main transformations that occurred in Ukrainian national identity and in the practices of its construction after the Russian aggression of 2014 and the full-scale invasion of 2022 have been identified. It has been demonstrated that these events created a structure of opportunities for the “Central European” project of national construction to achieve hegemony. By instrumentalizing the mass rejection of Russia’s actions, the representatives of this project were able to obtain sufficient political-administrative and symbolic power and disseminate their vision of identity within society; the features of state (official) construction of Ukrainian national identity in contemporary realities have been revealed through an analysis of the practices of the Commissioner for the Protection of the State Language and the Ukrainian Institute of National Memory. It has been determined that the activities of the Language Ombudsman and the UINP are aimed at creating the “proper” Ukrainian – fully Ukrainian-speaking and supportive of the “national-liberation” historical narrative. This approach is intended to establish a symbolic boundary against everything Russian and to ensure a high level of citizens’ loyalty to their state. It has been found that the key practices of the Language Ombudsman consist in comprehensive monitoring of citizens’ language behavior across all spheres of public life and in processing complaints regarding violations. The UINP, in turn, focuses on achieving ideological hegemony by organizing and participating in cultural events, conducting activities in the cultural sphere, and producing recommendations and expert conclusions. Improved: the typology of the main theoretical and methodological approaches to the study of national identity in socio-humanitarian knowledge has been refined. The main emphasis is placed on highlighting the features of contemporary constructivist approaches; the understanding of the history of studying Ukrainian national identity in domestic scholarship has been enhanced. Characteristic features and the influence of social context on research on this topic are identified; Further developed: the classification of the main agents involved in national identity construction has been further developed. The key role of the nation-state in this process is emphasized.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Яблуновський А. В. Українська національна ідентичність: особливості дослідження у вітчизняній науці. Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках. 2023. Т. 6, № 2. С. 100–109.

DOI: <https://doi.org/10.15421/342330>.

- Яблуновський А. В. Національна ідентичність як дискурсивне утворення: основні суб'єкти конструювання. Науково-теоретичний альманах Грані. 2025. Т. 28, № 5. С. 18–37. DOI: <https://doi.org/10.15421/172594>.
- Яблуновський А. В. Державне конструювання української національної ідентичності в 1991–2014 роках: ключові особливості. Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках. 2025. Т. 8, № 2. С. 149–157. DOI: <https://doi.org/10.15421/342552>.
- Yablunovskyi A., Khodus O., Hurko O. The linguistic factor of Ukrainian national identity: features of transformation. Modern Scientific and Technical Research in the Context of Linguistic Space (in English) : conference materials of the II All- Ukrainian scientific and practical conference of young scholars and students (Dnipro, May 11, 2023). Dnipro : Publisher Bila K. O., 2023. P. 170–172.
- Яблуновський А. В. Стан української національної ідентичності під час війни: про що свідчать соціологічні опитування. Придніпровські соціологічні читання : збірка матеріалів VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Дніпро, 6 жовтня 2023 року). Дніпро : Видавничо-поліграфічний дім «Формат А+», 2023. С. 121–123.
- Яблуновський А. В. Ефект гуртування навколо прапору: особливості динаміки в українському контексті. Розвиток основних напрямів соціогуманітарних наук: проблеми та перспективи : збірник матеріалів XI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Кам'янське, 16–17 травня 2024 р.). Кам'янське : Дніпровський державний технічний університет, 2024. С. 99–101.
- Яблуновський А. В. Ставлення українців до ядерних загроз: аналіз даних опитувань. Радіаційна та ядерна безпека у контексті Української формули миру : збірка матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 24 травня 2024 року). Дніпро : Видавничо-поліграфічний дім «Формат А+», 2024. С. 32–34.
- Яблуновський А. В. Україномовний YouTube як засіб конструювання національної «уявленої спільноти». Придніпровські соціологічні читання : збірка матеріалів IX Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Дніпро, 18 жовтня 2024 року). Дніпро : Видавничо-поліграфічний дім «Формат А+», 2024. С. 79–81.
- Яблуновський А. В. Переписи населення як інструмент конструювання української ідентичності. Соціальні теорії та практики в контексті сучасної культури : збірка матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Дніпро, 25 квітня 2025 року). Дніпро : Видавничо-поліграфічний дім «Формат А+», 2025. С. 97–100.
- Яблуновський А. В. Тенденції державного конструювання української національної ідентичності: вплив війни. Придніпровські соціологічні читання : збірка матеріалів X Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Дніпро, 21 4 грудня 2025 року). Дніпро : Видавничо-поліграфічний дім «Формат А+», 2025. С. 133–136.

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0122U001290, 0122U001332

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ходус Олена Володимирівна

2. Olena V. Khodus

Кваліфікація: д. філ. н., доц., 09.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9566-6128

Додаткова інформація:

https://scholar.google.com/citations?hl=ru&user=alKOdxQAAAAJ&view_op=list_works&sortby=pubdate

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Код за ЄДРПОУ: 02066747

Місцезнаходження: проспект Науки, Дніпро, Дніпровський р-н., 49045, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Комих Наталія Григорівна

2. Nataliy G. Komykh

Кваліфікація: к. соц. н., доц., 22.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8585-320X

Додаткова інформація: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/39637654>;

<https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=iqc2J70AAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський державний технічний університет

Код за ЄДРПОУ: 02070737

Місцезнаходження: вул. Дніпробудівська, Кам'янське, 51918, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лісеенко Олена Василівна

2. Olena V. Liseienko

Кваліфікація: д. соц. н., професор, 22.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0408-5203

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний заклад "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського"

Код за ЄДРПОУ: 02125473

Місцезнаходження: вул. Старопортофранківська, Одеса, 65020, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

- Гудзенко Олеся Зеновіївна
- Hudzenko Olesia Z.

Кваліфікація: к. соц. н., доц., 22.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

;https://www.scopus.com/search/form.uri?zone=TopNavBar&origin=searchbasic&display=basic#basic;https://www.webofscience.com/wos/author/record/HGB-4146-2022;https://www.researchgate.net/profile/Olesya-Gudzenko-hudzenko;https://scholar.google.com.ua/citations?user=X_gotYAAAAAJ&hl=uk

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Код за ЄДРПОУ: 02066747

Місцезнаходження: проспект Науки, Дніпро, Дніпровський р-н., 49045, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

- Бойко Вікторія Анатоліївна
- Viktoriia A. Boiko

Кваліфікація: к. соц. н., доц., 22.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6527-7201

Додаткова інформація: https://scholar.google.com/citations?hl=en&user=sDzxR_AAAAAJ; https://www.webofscience.com/wos/author/record/67907

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Код за ЄДРПОУ: 02066747

Місцезнаходження: проспект Науки, Дніпро, Дніпровський р-н., 49045, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Кривошеїн Віталій Володимирович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Кривошеїн Віталій Володимирович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Ходанен Тетяна Володимирівна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна